

**ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ**

Γενική και εξελικτική ψυχολογία, ψυχολογία του εφήβου

**ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

**ΑΝΩΤΑΤΗ ΣΧΟΛΗ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Ανάπτυξη παντού. Ανάπτυξη για όλους.

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ**

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ**

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΥΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Wilhelm Wundt
- William James
- Herman Ebbinghaus

Ψυχολογία είναι η μελέτη του τρόπου λειτουργίας του νου

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΥΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

1879 Πρώτο ψυχολογικό εργαστήριο
 Wilhelm Wundt

1895 Ανάπτυξη ψυχαναλυτικής θεωρίας
 Sigmund Freud, Joseph Breuer

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΣΥΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Οι κυριότεροι θεωρητικοί προσανατολισμοί

- η ψυχοδυναμική/ ψυχαναλυτική θεωρία
- η συμπεριφορική/ γνωσιακή θεωρία
- η ανθρωπιστική/ υπαρξιακή θεωρία
- η συστημική θεωρία
- το ιατρικό ή βιολογικό μοντέλο

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Οι θεωρίες των χαρακτηριστικών
Gordon W. Allport, Hans J. Eysenck, Raymond B. Cattell

- οι άνθρωποι συμπεριφέρονται με ορισμένους τρόπους λόγω κάποιων γενικών προδιαθέσεων, των λεγόμενων χαρακτηριστικών
- οι άνθρωποι έχουν γενικές προδιαθέσεις να αντιδρούν με συγκεκριμένους τρόπους και η προσωπικότητα είναι ιεραρχικά οργανωμένη.

Allport

Πρωτεύοντα χαρακτηριστικά	Κεντρικά χαρακτηριστικά	Χαρακτηριστικά δευτερεύουσας προδιάθεσης
Εξέχουσα, διάχυτη προδιάθεση: κάθε πράξη έχει τις ρίζες της στην επίδρασή της Πχ. αυταρχική προσωπικότητα, σαδιστής κτλ	Προδιαθέσεις που καλύπτουν ένα πιο περιορισμένο φάσμα καταστάσεων Πχ. τιμιότητα, καλοσύνη, διεκδικητικότητα	Λιγότερο καταφανείς, γενικευμένες και μόνιμες προδιαθέσεις

Allport

- Το χαρακτηριστικό εκφράζει ό, τι κάνει γενικά ένα άτομο σε πολλές περιστάσεις, όχι αυτό που θα κάνει σε μια μεμονωμένη περίπτωση.
- Η έννοια του χαρακτηριστικού εξηγεί τη σταθερότητα στη συμπεριφορά, ενώ η αναγνώριση της σημασίας της περίπτωσης εξηγεί τη μεταβλητότητα της συμπεριφοράς.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Eysenck

Οι βασικές διαστάσεις της προσωπικότητας:

- εσωστρέφεια- εξωστρέφεια
- ο νευρωτισμός
- ο ψυχωτισμός

Οι ατομικές διαφορές στα χαρακτηριστικά έχουν βιολογική και γενετική (κληρονομική) βάση

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Cattell
1η διάκριση

Χαρακτηριστικά ικανοτήτων	Χαρακτηριστικά της ιδιοσυγκρασίας	Δυναμικά χαρακτηριστικά
Δεξιότητες και ικανότητες που επιτρέπουν στο άτομο να λειτουργεί αποτελεσματικά Πχ. ευφυΐα	Προδιαθέσεις που καλύπτουν ένα πιο περιορισμένο φάσμα καταστάσεων Πχ. τιμιότητα, καλοσύνη, διεκδικητικότητα	Λιγότερο καταφανείς, γενικευμένες και μόνιμες προδιαθέσεις

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Cattell
2η διάκριση

Επιφανειακά χαρακτηριστικά	Πηγαία χαρακτηριστικά
Συμπεριφορές που φαινομενικά ταιριάζουν αλλά στην ουσία δεν έχουν κοινό αίτιο	Συμπεριφορές που μεταβάλλονται συγκροτώντας μια ενιαία, ανεξάρτητη διάσταση της προσωπικότητας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Θεραπεία της συμπεριφοράς (1950 -1960)

κατευθύνσεις μέσα στα πλαίσια της θεραπείας συμπεριφοράς:

- ο ριζοσπαστικός συμπεριφορισμός
- η θεωρία της κοινωνικής μάθησης
- η γνωσιακή- συμπεριφορική θεωρία

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Διαφορά των κατευθύνσεων:

- η σημασία που δίνουν σε γνωστικές παραμέτρους, όπως τα γνωστικά σχήματα και οι δηλώσεις του ατόμου για τον εαυτό του.

Κοινά σημεία:

- Το άτομο μαθαίνει τη μη ομαλή συμπεριφορά με τις ίδιες διαδικασίες μάθησης που αποκτά και τη φυσιολογική συμπεριφορά.
- Η ψυχοπαθολογία μπορεί να επηρεαστεί από βιολογικούς και γενετικούς παράγοντες όμως κατά κύριο λόγο οι διαταραχές αποκτώνται από το άτομο μέσω των βασικών αρχών μάθησης, όπως είναι η θετική ενίσχυση και η τιμωρία.
- Εστίαση στην επιστημονική μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς και ψυχοπαθολογίας. Αποφεύγονται οι υποκειμενικές έννοιες.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Ριζοσπαστικός συμπεριφορισμός B. F. Skinner

- η συμπεριφορά ελέγχεται αποκλειστικά από περιβαλλοντικούς παράγοντες
- αν μια συμπεριφορά αμείβεται είναι πιο πιθανό να επανεμφανιστεί
- αν μια συμπεριφορά τιμωρείται είναι λιγότερο πιθανό να επαναληφθεί
- απορρίπτεται η σημασία των ψυχικών ή υποκειμενικών διαστάσεων ως αίτιο που προκαλεί μια συμπεριφορά

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Συμπεριφορισμός βασισμένος στην αρχή ερέθισμα- αντίδραση (E-A)

Pavlov, Guthrie, Hull, Wolpe

- η ομαλή και η αποκλίνουσα συμπεριφορά ακολουθούν τις αρχές της κλασικής ή συντελεστικής θεωρίας της μάθησης
- στην ερμηνεία της συμπεριφοράς δέχονται υποθετικές ενδιάμεσες μεταβλητές (πχ, φόβος, άγχος).
- Τεχνική: συστηματική απευαισθητοποίηση

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης

Bandura

- η συμπεριφορά σε αρκετές περιπτώσεις καθορίζεται από τις αρχές της συντελεστικής ή της κλασικής εξάρτησης.
- Η επιρροή του περιβάλλοντος ασκείται μέσω γνωστικών διαδικασιών, που διαμορφώνονται από τις μαθησιακές εμπειρίες του παρελθόντος
- Μάθηση μέσω μίμησης προτύπων (δεν απαιτείται άμεση ενίσχυση της συμπεριφοράς, τα πρότυπα ενισχύονται μέσω της παρατήρησης ενός άλλου προσώπου)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Θεωρία της κοινωνικής μάθησης

Bandura

- Αυτοαποτελεσματικότητα (η πίστη του ατόμου ότι οι πράξεις του θα οδηγήσουν σε κάποιο συγκεκριμένο αποτέλεσμα)
- Η ψυχοπαθολογία οφείλεται εν μέρει στη χαμηλή αίσθηση αυτοαποτελεσματικότητας και στις αρνητικές προσδοκίες των ατόμων για την κατάληξη των ενεργειών τους.
- Τεχνικές: εκπαίδευση στη διεκδικητικότητα, ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
 ΑΝΑΡΤΗΤΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Γνωσιακή – συμπεριφορική θεωρία A. Beck

- δίνει έμφαση στις γνωστικές διεργασίες, οι οποίες μεσολαβούν μεταξύ ερεθίσματος και συμπεριφοράς
- οι υποκειμενικές ερμηνείες των εμπειριών αποτελούν στόχο για τροποποίηση
- οι γνωστικές λειτουργίες καθορίζουν τα συναισθήματα και τις συμπεριφορές
- Τεχνικές: γνωστική αναδόμηση (αντικατάσταση των μη λογικών και αρνητικών απόψεων –γνωσιών- για τον εαυτό του.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
 ΑΝΑΡΤΗΤΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ορισμός της Ψυχολογίας

«Η Ψυχολογία είναι η επιστήμη που ασχολείται με τις διεργασίες του νου και τις εκδηλώσεις τους στην ανθρώπινη συμπεριφορά»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
 ΑΝΑΡΤΗΤΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Κλάδοι της Ψυχολογίας

- η γνωστική ψυχολογία
- η ψυχοφυσιολογία
- η κοινωνική ψυχολογία
- η εξελικτική (ή αναπτυξιακή) ψυχολογία
- η συγκριτική ψυχολογία
- η ψυχομετρία

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Εξελικτική ψυχολογία

- εξετάζει τις μεταβολές, οι οποίες συμβαίνουν στην ψυχική ζωή του ανθρώπου με την πάροδο της ηλικίας από τη σύλληψη ως το θάνατο
- κύριο έργο του κλάδου αυτού είναι να καθορίσει το είδος και τη φύση των μεταβολών στις διάφορες περιόδους της ζωής και να εντοπίσει τους παράγοντες που δημιουργούν τις μεταβολές αυτές.

Φάσεις της εξέλιξης

- Ανάπτυξη – σύλληψη ως πλήρη διαμόρφωση και ενεργοποίηση των ψυχοσωματικών ιδιοτήτων (20ο περίπου έτος)
- Ωριμότητα – ο ψυχοσωματικός οργανισμός παρουσιάζει στη δομή και στη λειτουργικότητα μια πληρότητα και τη μέγιστη απόδοση (21 ως 35 έτος).
- Ενέλιξη (ή φθίση) – οι διάφορες βιολογικές και ψυχικές λειτουργίες παρουσιάζουν βαθμιαία κάμψη και ελάττωση (35ο έτος ως την έσχατη γεροντική ηλικία)

Σύλληψη

Η ανάπτυξη αρχίζει με τη γονιμοποίηση.

Πιθανές ανωμαλίες:

- καθυστέρηση του μοριδίου να ενσφηνωθεί στη μήτρα
- ελλιπής προετοιμασία της μήτρας
- εξωμήτρια σύλληψη

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σύλληψη

Καθορίζονται οι κληρονομικές καταβολές, το φύλο και ο αριθμός των κυημάτων.

Συνηθεις ανωμαλίες:

- το σύνδρομο Down (τρισωμία στο 21ο ζεύγος χρωμοσωμάτων)
- σύνδρομο Turner (απουσία χρωμοσώματος Y από το 23ο ζεύγος στα άρρενα)
- σύνδρομο Klinefelter (παρουσία ενός επιπλέον X χρωμοσώματος στο 23ο ζεύγος στα άρρενα)

Συνηθή σφάλματα στο μεταβολισμό είναι η PKU, η γαλακτοξαιμία και η αναυτική ιδιοτεία.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Σύλληψη

Τρόποι πρόληψης:

α) γενετική καθοδήγηση, καθορίζεται η πιθανότητα ζευγαριού να αποκτήσει παιδί με γενετική ανωμαλία με βάση το γενεαλογικό δένδρο του ζευγαριού και τους νόμους της κληρονομικότητας

β) προγεννητική διάγνωση, με ιατρικές μεθόδους γίνεται διάγνωση ανωμαλιών από τις πρώτες εβδομάδες της κύησης.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
 ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ενδομήτρια και περιγεννητική περίοδος

Κίνδυνοι κατά την κύηση

- Μολυσματικές και χρόνιες ασθένειες της μητέρας
- Λήψη φαρμάκων
- Λήψη χημικών ουσιών (κάπνισμα, οιοπνευματώδη ποτά, ναρκωτικά)
- Ακτινοβολίες
- Ασυμφωνία Rh του αίματος
- Κακή διατροφή
- Συναισθηματικές διαταραχές
- Ανωμαλίες ενδοκρινών αδένων και τραύματα της εγκύου

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Ενδομήτρια και περιγεννητική περίοδος

Κίνδυνοι κατά τον τοκετό

- Δυσκολία εξόδου του παιδιού από το μητρικό κόλπο
- Παρατεταμένη καθυστέρηση της πρώτης αναπνοής
- Πρόωρος τοκετός

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Στάση ως προς την εγκυμοσύνη

Όσο πιο θετική είναι η στάση της μητέρας τόσο

- πιο ήπιες είναι οι διάφορες ενοχλήσεις της εγκυμοσύνης
- λιγότερες οι επιπλοκές στον τοκετό
- καλύτερη η προσαρμογή του νεογέννητου
- θετικότερη η σχέση παιδιού και μητέρας

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Στάση της μέλλουσας μητέρας - τρεις διαδοχικές διαφοροποιήσεις

- **Α' τρίμηνο**- ενδιαφέρον για αλλαγές που συμβαίνουν στον εαυτό της. Θαυμασμός και φόβος για αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα της. Περίοδος αυξημένου εγωκεντρισμού.
- **Β' τρίμηνο**- νιώθει τα πρώτα σκιρτήματα. Το παιδί αποτελεί πλέον μια αντικειμενική πραγματικότητα. Μεγαλύτερη ασχολία με το παιδί και λιγότερο με τον εαυτό της. Το «εγώ» της προηγούμενης φάσης γίνεται «αυτό».
- **Γ' τρίμηνο**- προετοιμασία για τοκετό. Φόβος για την υγεία και αρτιμέλεια του παιδιού και για τους πόνους του τοκετού. Το «εγώ» και το «αυτό» τώρα γίνονται «εμείς».

ΠΑΙΔΑΓΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πιθανές στάσεις πατέρων προς την εγκυμοσύνη

- ο **ναρκισσιστικός-εγωκεντρικός τύπος** : παιδί= απειλή για προσωπική τους ευδαιμονία. Στη σκέψη ότι πρέπει να αναλάβουν νέους ρόλους και ευθύνες νιώθουν δέος. Νομίζουν ότι έχουν παγιδευτεί.
- ο τύπος του **φιλόδοξου και προσηλωμένου στην επαγγελματική σταδιοδρομία**: παιδί: εμπόδιο στην υλοποίηση των στόχων του για επαγγελματική ανέλιξη. Μένει έξω από τις νέες εξελίξεις.
- ο τύπος του **οικογενειάρχη**: παιδί και πατρότητα: ένας από τους βασικούς σκοπούς της ζωής. Συμμετέχει ενεργά και μαζί με τη σύζυγο κάνουν όνειρα για το παιδί και το μέλλον του.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Βρεφική ηλικία – βιοσωματική ανάπτυξη

Η αύξηση ακολουθεί τις δύο βασικές κατευθύνσεις «από άνω προς τα κάτω» και «από το κέντρο προς την περιφέρεια».

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΣΥΝΘΕΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Βρεφική ηλικία – βιοσωματική ανάπτυξη

***Υπνος**

- Νεογέννητο- 80% του 24ωρου
- Όσο μεγαλώνει- μειώνεται

Φαγητό

- Νεογέννητο- κάθε 3 ώρες (8 φορές /24ωρο)
- Τέλος 1ου έτους- 3 κύρια γεύματα + 2 μικρά ενδιάμεσα
- Έρευνες: τα παιδιά –που δεν έχουν κάποιο πρόβλημα υγείας- αν διαχειρίζονται μόνο τους το πόσο και πότε θα φάνε, διαμορφώνουν ένα πλήρες και ισορροπημένο διαιτολόγιο και δεν παρουσιάζουν προβλήματα φαγητού στην περαιτέρω εξέλιξή τους.

Κινητική ανάπτυξη

- Κινήσεις γενικές και μαζικές. Αντιδρά στα ερεθίσματα με όλο του το σώμα

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

3 Αντανακλαστικά

- Αντανακλαστικό Babinski
- Αντανακλαστικό Moro
- Δαρβίνειο αντανακλαστικό

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Γνωστική ανάπτυξη

Κατά τη γέννηση:

- Λειτουργούν οι διάφορες αισθήσεις του
- Αίσθημα του πόνου
- Ικανότητα αντίληψης χώρου
- Εγγενής μηχανισμός οργάνωσης των αντιληπτικών εμπειριών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ

Γνωστική ανάπτυξη

Piaget- αισθησιοκινητική περίοδος

- Γνωστική λειτουργία- στηρίζεται στις κατ' αίσθηση αντιλήψεις και στις ενέργειες που μπορεί να κάνει το βρέφος επάνω στο ίδιο του το σώμα και στα πράγματα που το περιβάλλουν.
- Στερείται χρόνου, χώρου και αντικειμένου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΥΕ)

Τα 6 στάδια της αισθησιοκινητικής περιόδου

- Άσκηση ανατακλαστικών (1ος μήνας)
- Πρωτογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις (2ος και 3ος μήνας)
- Δευτερογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις (4ος και 6ος μήνας)
- Συνδυασμός δευτερογενών ανακυκλωτικών αντιδράσεων και εφαρμογή τους στη λύση προβλημάτων (7ος και 11ος μήνας)
- Τριτογενείς ανακυκλωτικές αντιδράσεις (12ος ως 17ος μήνας)
- Επιπόηση νέων μέσων με εσωτερικούς νοητικούς συνδυασμούς αισθησιοκινητικών σχημάτων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΥΕ)

Μονιμότητα αντικειμένου

2-3 μήνες	Κόσμος = μια σειρά από εξαφανιζόμενες εικόνες, χωρίς μονιμότητα. Διατηρεί απλά μια ευχάριστη εικόνα με το να κοιτάζει τα πράγματα, να ακούει τον ήχο τους
3-6 μήνες	Αρχίζει να συντονίζει χέρι και μάτι. Οπότε κατορθώνει να συλλαμβάνει τα αντικείμενα που βλέπει. Ακόμη όμως δεν αναζητά αντικείμενα έξω από το οπτικό του πεδίο.
7-12 μήνες	Αρχίζει να ψάχνει ενεργά για ένα κρυμμένο αντικείμενο. Αρχίζει να έχει σαφή έννοια του αντικειμένου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ (ΙΤΥΣΣΥΕ)

Μονιμότητα αντικειμένου

1ο εξάμηνο 2ου έτους	Αναζητά το αντικείμενο ακόμη και πολύ αργότερα στο σημείο που το είδε τελευταία φορά. Αν όμως μετατοπίσουμε το αντικείμενο σε διάφορες θέσεις, δε θα το αναζητήσει στην τελευταία. Θα το ψάξει σε όλες τις θέσεις που το κρύψαμε διαδοχικά.
2ο εξάμηνο 2ου έτους	Παύει να ψάχνει σε όλα τα διαδοχικά σημεία της μετατόπισης του αντικειμένου και το αναζητά κατευθείαν στην τελευταία του θέση. Το υλικό αντικείμενο πλέον υπάρχει εσωτερικώς, ως πνευματική εικόνα.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ Π.Ε.Δ.Θ. Υ.Π.Σ. Κ.Α.Ι. Τ.Ε.Χ. Κ.Α.Ι. Α.Ε.Π.Σ.Π.Α.Σ. ΑΝΩΤΕΡΗ ΣΧΟΛΗ ΣΟΦΙΑΣ ΤΕ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γλωσσικός τομέας

1ο -2ο μήνα	άναρθρες φωνές και κλάμα
Από τον 3ο μήνα	Βάβισμα – ψελλισμοί. Δεν αποσκοπούν στη μεταβίβαση κάποιου μηνύματος. Είναι ένα φωνητικό παιχνίδι. Κορυφώνεται το 10ο μήνα.
6ο-8ο μήνα	Ιδιόρρυθμες λέξεις
Από τον 11ο μήνα	Συγκριτικός λόγος. Οι πρώτες λέξεις (μαμά, μπαμπά, μαμ, ντα).
2ο εξάμηνο 2ου έτους	Τηλεγραφικός λόγος. Απλές προτάσεις με δύο ή τρεις λέξεις.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ο.Α.Ε.Δ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ Π.Ε.Δ.Θ. Υ.Π.Σ. Κ.Α.Ι. Τ.Ε.Χ. Κ.Α.Ι. Α.Ε.Π.Σ.Π.Α.Σ. ΑΝΩΤΕΡΗ ΣΧΟΛΗ ΣΟΦΙΑΣ ΤΕ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το βέλτιστο περιβάλλον για τη νοητική και γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών

- εξασφαλίζει ποσότητα και ποικιλία ερεθισμάτων
- η πολυπλοκότητα και η ποικιλία των ερεθισμάτων είναι σύστοιχες προς το εκάστοτε επίπεδο μαθησιακής ωριμότητας του παιδιού.
- παρέχει τη δυνατότητα στο παιδί να επενεργεί πάνω στα πράγματα και να τα χειρίζεται ελεύθερα
- το περιβάλλον δεν είναι αυστηρά οργανωμένο και στατικό. Το παιδί νιώθει ότι ασκεί έλεγχο επάνω στο περιβάλλον.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ο.Α.Ε.Δ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ Π.Ε.Δ.Θ. Υ.Π.Σ. Κ.Α.Ι. Τ.Ε.Χ. Κ.Α.Ι. Α.Ε.Π.Σ.Π.Α.Σ. ΑΝΩΤΕΡΗ ΣΧΟΛΗ ΣΟΦΙΑΣ ΤΕ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη

Βρέφος	Εκδήλωση συναισθημάτων με ένα γενικό και ακαθόριστο τρόπο- μια γενική διέγερση ή ηρεμία
1ο μήνα	Διαφοροποίηση των πρώτων αρνητικών συναισθημάτων, ως μια γενική δυσφορία
3ο μήνα	Η πρώτη διάκριση θετικών συναισθημάτων, ως χαρά και ευχαρίστηση
6ο μήνα	Η γενική δυσφορία διαφοροποιείται σε θυμό και φόβο και αργότερα σε ζήλεια. Παράλληλα διαφοροποιούνται τα θετικά συναισθήματα σε προσκόλληση, θαυμασμό και αφοσίωση
Τέλος 2ου έτους	Διαθέτει τουλάχιστον 11 διαφορετικές συναισθηματικές αντιδράσεις.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ Ο.Α.Ε.Δ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Προσκόλληση

Αδιαφοροποίητη προσκόλληση (ως τον 5ο-6ο μήνα)	Παρουσιάζει αντιδράσεις προσκόλλησης αδιακρίτως σε κάθε πρόσωπο
Μονοπροσωπική προσκόλληση (7ο μήνα)	Δείχνει σαφή διαφορική επιλεκτική προσκόλληση προς ένα πρόσωπο, συνήθως τη μητέρα-τροφό. Άγχος προς ξένα πρόσωπα.
Πολυπροσωπική προσκόλληση (μετά το 12ο μήνα)	Διευρύνει τον κύκλο των προσώπων προς τα οποία δείχνει προσκόλληση.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Προσκόλληση

- Το άγχος προς τα ξένα πρόσωπα
- Άγχος αποχωρισμού

Έρευνες:

Αν οι ανάγκες του παιδιού στη βρεφική ηλικία ικανοποιούνται πρόθυμα από τους ενήλικους, τη στιγμή που παρουσιάζονται, το παιδί θα σχηματίσει μια γενικευμένη στάση βασικής εμπιστοσύνης προς τους άλλους και αισιοδοξίας για το μέλλον.

Αν οι ενήλικες συστηματικά δεν αναγνωρίζουν και δεν ικανοποιούν τις ανάγκες του παιδιού, τη στιγμή που παρουσιάζονται, το παιδί θα διαμορφώσει μια γενικευμένη στάση δυσπιστίας και ανασφάλειας.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Νηπιακή ηλικία

Βιοσωματική ανάπτυξη

- Ο ρυθμός της ανάπτυξης επιβραδύνεται. Οι διαστάσεις του σώματος στο τέλος της νηπιακής ηλικίας έχουν υψηλή συνάφεια με την τελική σωματική διάπλαση.

Ψυχοκινητική ανάπτυξη

- από αμφίπλευρη γίνεται ετερόπλευρη
- από μαζική γίνεται εξειδικευμένη
- από αντανακλαστική γίνεται σκόπιμη και τέλος αυτόματα

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αδρή κινητικότητα

2ο έτος	Ανεβοκατεβαίνει σκάλες μόνο του, στηριζόμενο στα πλάγια και βάζοντας και τα δυο πόδια στο κάθε σκαλοπάτι
3ο έτος	Ανεβοκατεβαίνει σκάλες όπως οι ενήλικοι, τρέχει με μεγαλύτερη άνεση, επιταχύνει-επιβραδύνει, στρίβει σε απότομες γωνίες, σταματάει απότομα, ισορροπεί στο ένα πόδι
4ο έτος	Έλεγχος μυών- αυτόματος, τρέχει με άλλα παιδιά σε ζεύγη, κάνει ποδηλασία με δίκυκλο, προσαρμόζεται σε εμπόδια

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Λεπτή κινητικότητα

Ζωγραφική:

- **προσχηματικό στάδιο** («ορνιθοσκαλισματα» που χρησιμοποιεί το παιδί ως συμβολικές αναπαράστασεις για κάτι που έχει σκεφτεί)
- **πρώιμο σχηματικό στάδιο** (το παιδί επιχειρεί να απεικονίσει κάτι που έχει δει, αλλά ατελώς)
- **επεξεργασμένο σχηματικό στάδιο** (απεικονίζει πχ. ολόκληρο το ανθρώπινο σώμα)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Λεπτή κινητικότητα

Πλευρίωση
(η σαφής προτίμηση κατά την εκτέλεση των διαφόρων κινητικών ενεργειών του ενός ημίσεος του σώματος)

- 1ο έτος: ακαθόριστη και εναλλασσόμενη
- τέλος 1ου έτους: σαφής προτίμηση
- τέλος 2ου έτους: εδραίωση

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΕΡΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΡΤΙΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Κύριος τρόπος βοήθειας του παιδιού να αποφεύγει τα ατυχήματα είναι ο συνδυασμός ενθάρρυνσης για αυτονομία και συγχρόνως ο καθορισμός ορίων μέσα στα οποία θα ασκεί την αυτονομία του.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΕΡΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΡΤΙΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Γνωστική ανάπτυξη

Περίοδος προσυλλογιστικής σκέψης:

- προεγνωσιολογική σκέψη (3ο και 4ο έτος)
- διαισθητική σκέψη (5ο και 6ο έτος)

 Αρχίζει η συμβολική λειτουργία

- ανακλητική μνήμη
- συμβολικό παιχνίδι

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΕΡΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΡΤΙΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Χαρακτηριστικά σκέψης

Προένοιες	Δίνει στις λέξεις που χρησιμοποιεί αφελείς σημασίες στηριζόμενο σε συγκεκριμένους, μονομερείς, αντιληπτικούς σχηματισμούς και αυθαίρετες γενικεύσεις
Μεταγωγικοί συλλογισμοί	Αποτελούν αυθαίρετες κρίσεις κατ' αναλογία από προένοιες σε προένοιες, χωρίς επαρκή λογικό σύνδεσμο
Εγωκεντρική σκέψη	Αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει τα αντικειμενικά φαινόμενα αποκλειστικά και μόνο με βάση την προσωπική, τη δική του σκοπιά. Δύο είδη: Άμεσος - Έμμεσος εγωκεντρισμός
Σκέψη μη αναστρέψιμη	Επικεντρώνεται σε ένα μόνο χαρακτηριστικό κάθε φορά. Προσκολλάται σε μία μόνο διάσταση του προβλήματος

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3 βασικές λειτουργίες

- η ικανότητα να σχηματίζει λογικές κατηγορίες
- η ικανότητα να διακρίνει σχέσεις
- η ικανότητα να χειρίζεται αριθμητικές έννοιες

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Έννοιες

Ατομικές διαφορές ως προς τις έννοιες:

- στο βαθμό εγκυρότητας της έννοιας (προσωπικό-ιδιωτικό περιεχόμενο/ λιγότερο εγωκεντρικές/ κοινωνικοποίησης τους)
- κατά πόσο η έννοια είναι διαθέσιμη και αξιοποιήσιμη ως όργανο της σκέψης (κατά πόσο την επικαλείται και τη χρησιμοποιεί αυθόρμητα στην επίλυση προβλημάτων)

Οργάνωση εννοιών

- οριζόντια: έννοιες με ίση περιεκτικότητα, ομοιότητες αντικειμένων
- κάθετη: έννοιες που βαθμιαία γίνονται πιο περιεκτικές, ομοιότητες εννοιών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΟ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Γλώσσα

3ο έτος	Δεν μπορεί να παράγει αυθόρμητα λέξεις και να τις χρησιμοποιήσει, ακόμα κι αν του τις δώσουμε εκείνη τη στιγμή
5ο έτος	Μπορεί να μη τις παράγει αυθόρμητα όμως τις αξιοποιεί στη λύση του προβλήματος. Έχει ανεπάρκεια αυθόρμητης παραγωγής των λέξεων
7ο έτος	Αυθόρμητα επικαλείται και χρησιμοποιεί γλωσσικά στηρίγματα στη λύση προβλημάτων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Αξιολόγηση νοημοσύνης

- WPPSI
 - Binet-Simon
 - σχεδιασμό άντρα ή γυναίκα της Goodenough κ.α.
- Οι μετρήσεις της νοημοσύνης κατά την προσχολική ηλικία δεν παρουσιάζουν μεγάλη διαχρονική σταθερότητα. Μεγαλύτερη διαχρονική σταθερότητα παρουσιάζουν τα χαμηλά νοητικά ηλικία.

Προσχολική ηλικία: αντιληπτικός ρεαλισμός

Η προσοχή του παιδιού παραμένει στα κυρίαρχα εξωτερικά χαρακτηριστικά του ερεθίσματος και στις άμεσες/ περιορισμένες σχέσεις τους χωρίς να ανοίγεται στις προηγούμενες εμπειρίες του και στις εσωτερικές βαθύτερες σχέσεις τους.

Γλωσσική ανάπτυξη

- Βελτιώνεται ουσιαστικά ο λόγος από τη βρεφική ηλικία.
 - Λόγος πλουσιότερος, πιο κατανοητός
 - Καλύτερη άρθρωση
 - Πιο πολύπλοκη γραμματική δομή
- Στο **4ο έτος** χρησιμοποιεί πλήρεις προτάσεις όπως οι ενήλικες

Εγωκεντρικός λόγος

Το παιδί περιορίζεται στις δικές του μόνο απόψεις όχι λόγω εγωιστικής διάθεσης αλλά γιατί οι νοητικές του λειτουργίες δεν είναι επαρκώς ευέλικτες για να του επιτρέψουν να λαμβάνει υπόψη του τις εμπειρίες του άλλου.

Περιλαμβάνει 3 μορφές:

- **Επανάληψη:** επαναλαμβάνει τις λέξεις κάποιου άλλου
- **Μονόλογο:** μιλάει κανονικά, χωρίς να είναι παρών άλλος στον ίδιο χώρο να το ακούει
- **Συλλογικό μονόλογο:** παιδιά που βρίσκονται στον ίδιο χώρο ομιλούν κανονικά χωρίς να καταβάλλουν καμιά προσπάθεια να γίνουν κατανοητά

κοινωνικοποιημένος λόγος

7ο έτος

διαδικασία ανταλλαγής μηνυμάτων με άλλα πρόσωπα μέσω ερωτήσεων και απαντήσεων, διατύπωσης σχολίων στα όσα λέει κάποιος, παροχής πληροφοριών που έχουν σχέση με το συζητούμενο θέμα

Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη

Δύο αναπτυξιακές κρίσεις:

- 18ο μήνα ως 3ο έτος: αυτονομία ή αμφιβολία (έλεγχος σφιγκτήρων)
- 3ο ως το 6ο έτος: πρωτοβουλία ή ενοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ο ρόλος του φύλου

- 3ο έτος: γνωρίζει τις λέξεις «αγόρι» - «κορίτσι» και τις χρησιμοποιεί σωστά. Η διάκριση όμως του φύλου γίνεται με βάση εξωτερικά επιφανειακά χαρακτηριστικά (ενδυμασία, κόμμωση, ομιλία)
- 3ο-4ο έτος: πιστεύει ότι μπορεί να αλλάξει το φύλο, αλλάζοντας τα εξωτερικά χαρακτηριστικά
- 5ο-6ο έτος: αρχίζει να κατακτά τη μονιμότητα της έννοιας του φύλου, όταν η διάκριση γίνεται με βάση τα ανατομικά χαρακτηριστικά

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Οικειοποίηση του ρόλου του φύλου

- Ψυχαναλυτική σχολή: ο ρόλος του φύλου είναι μέρος του Υπερεγώ. Αποκτάται γύρω στο 4ο έτος μέσω της ταύτισης με το γονέα του ίδιου φύλου
- Συμπεριφορική σχολή – κοινωνική μάθηση: αποκτάται μέσω της ενίσχυσης και της μίμησης προτύπων
- Γνωστική κατεύθυνση: ο ρόλος του φύλου είναι μια έννοια, ένα εσωτερικό νοητικό κατασκεύασμα. Ο σχηματισμός της ακολουθεί τη γενική πορεία που ακολουθεί η ανάπτυξη άλλων εννοιών (προέννοια, κατηγοριοποιήσεις με βάση συγκεκριμένα εξωτερικά χαρακτηριστικά, κατηγοριοποιήσεις με βάση λειτουργικές σχέσεις κτλ)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Κοινωνικό παιχνίδι

- 2ο έτος: μοναχικό παιχνίδι
- 3ο έτος: παράλληλο παιχνίδι
- 4ο έτος: συντροφικό παιχνίδι

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 Κ. ΜΙΝΙΣΤΕΡΑΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΠΑΙΔΙΩΝ

- Το **κοινωνικά τυφλό παιδί**: το παιδί αυτό και όταν είναι ανάμεσα σε άλλα παιδιά συμπεριφέρεται σαν να μην υπάρχει κανένας γύρω του
- Το **κοινωνικά εξαρτημένο παιδί**: διεγείρεται ή νιώθει συστολή, όταν βρίσκεται με άλλα παιδιά, η συμπεριφορά του καθορίζεται εξολοκλήρου από την παρουσία των άλλων
- Το **κοινωνικά ανεξάρτητο παιδί**: συναισθάνεται την παρουσία των άλλων και αντιδρά σε αυτούς, αλλά νιώθει ελεύθερο απέναντι στην ομάδα να κάνει τις δικές του επιλογές

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 Κ. ΜΙΝΙΣΤΕΡΑΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

3 είδη – βαθμίδες του παιδικού παιχνιδιού

- Το **παιχνίδι άσκησης** (2 πρώτα χρόνια): επαναλαμβάνει πολλές φορές μια δραστηριότητα
- Το **συμβολικό παιχνίδι** (νηπιακή ηλικία, 3ο ως 6ο έτος): ελεύθερη επέκταση χειρισμού αντικειμένων, συναισθημάτων, εμπειριών με τρόπο συμβολικό. Επιφανειακή συνεργασία μελών της ομάδας. Παράλληλο και συντροφικό παιχνίδι
- Το **κοινωνικό παιχνίδι** (7ο έτος και ύστερα): οργανωμένη δραστηριότητα με σαφή επιδιωκόμενο στόχο και κανόνες δράσης και συνεργασίας

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 Κ. ΜΙΝΙΣΤΕΡΑΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Παιδική επιθετικότητα – παιδικοί φόβοι

Οι κυριότερες αλλαγές που έχουν παρατηρηθεί στην επιθετικότητα με την πάροδο της ηλικίας είναι οι εξής:

- η συχνότητα και η ένταση των επιθετικών ενεργειών μειώνεται σημαντικά με την πάροδο της ηλικίας
- τα αγόρια παρουσιάζουν περισσότερη επιθετικότητα από ό,τι τα κορίτσια. Η διαφορά αυτή είναι μεγαλύτερη στις μεγαλύτερες ηλικίες
- στα μικρότερα παιδιά η επιθετικότητα είναι συντελεστικής μορφής, ενώ στα μεγαλύτερα παιδιά είναι εχθρικής μορφής
- ο τρόπος έκφρασης της επιθετικής συμπεριφοράς διαφοροποιείται με την πάροδο της ηλικίας
- τόσο το είδος όσο και η ένταση της επιθετικής συμπεριφοράς παραμένουν σε όλες τις ηλικίες συγκριτικώς σταθερά μόνο στα αγόρια. Στα κορίτσια παραμένει σχετικά στάθερο ένα άλλο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας, η εξάρτηση

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Τα κύρια άμεσα περιβαλλοντικά αίτια που διεγείρουν επιθετικές συμπεριφορές

- συγκρούσεις για θέματα καθημερινής φροντίδας του παιδιού
- συγκρούσεις για απαγορευτικές εντολές των γονέων
- προβλήματα διαπροσωπικών σχέσεων

Οι γονείς των οποίων τα παιδιά έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να γίνουν επιθετικά

- όσοι χρησιμοποιούν οι ίδιοι αυστηρές ποινές, είναι οι ίδιοι επιθετικοί
- όσοι δείχνουν μεγάλη ανοχή στην επιθετικότητα του παιδιού, το αφήνουν ελεύθερο να εκδηλώνει τις επιθετικές του ενέργειες.

Φόβοι

Ως προς τους φόβους φαίνεται ότι δεν υπάρχουν εγγενείς ενστικτώδεις φόβοι ειδικώς για ορισμένα συγκεκριμένα ερεθίσματα αλλά μια γενική προδιάθεση και ικανότητα να αντιδρούμε στο άγνωστο, στο ασυνήθιστο, στο απροσδόκητο.

- Οι ειδικοί φόβοι είναι επίκτητοι και έχουν ως πηγή:
- Την άμεση εμπειρία του παιδιού με το φοβικό ερέθισμα
 - Την τοποχρονική συνεξάρτηση
 - Την παρατήρηση και μίμηση προτύπων
 - Τη μετατόπιση

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Τρόποι για να βοηθήσουμε τα παιδιά να αντιμετωπίσουν τους φόβους τους

- ενθαρρύνουμε το παιδί να κάνει διάλογο με τον εαυτό του για τους φόβους του
- διδάσκουμε στο παιδί τεχνικές για να αντιμετωπίζει το ίδιο ευθέως τα φοβικά ερεθίσματα
- δίνουμε ευκαιρίες στο παιδί να γνωρίσει το φοβικό ερέθισμα ενώ παράλληλα νιώθει ασφαλές
- εξηγούμε και διαβεβαιώνουμε ότι το φοβικό ερέθισμα δεν είναι επικίνδυνο
- δίνουμε ευκαιρίες στο παιδί να παρατηρεί παραδείγματα θαρραλέας αντιμετώπισης φοβικών ερεθισμάτων από συνομηλίκους του
- χρησιμοποιούμε την τοποχρονική συνεξάρτηση ως μέσο για να συνδέσουμε το φοβικό ερέθισμα με ευχάριστα συναισθήματα
- ενισχύουμε το αυτοσυναισθήμα του παιδιού, ενθαρρύνοντας την τάση του για αυτάρκεια και αυτονομία
- ελέγχουμε τους δικούς μας αδικαιολόγητους φόβους

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Επιδράσεις της οικογένειας

Η οικογένεια σε σχέση με το παιδί έχει αναλάβει 4 τουλάχιστον λειτουργίες:

- 1) τη φροντίδα και ικανοποίηση των βιολογικών αναγκών
- 2) τη φροντίδα για την κοινωνικοποίηση του παιδιού
- 3) τη φροντίδα για την οικοδόμηση υγιούς προσωπικότητας, την ενίσχυση και τη διατήρηση της συναισθηματικής ισορροπίας
- 4) τη φροντίδα για την ανάπτυξη και την ενίσχυση των γνωστικών ικανοτήτων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
 ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

δύο ομάδες παραγόντων διαμορφώνουν το ψυχολογικό κλίμα της οικογένειας

- οι κοινωνιολογικοί παράγοντες (σύνθεση της οικογένειας, σειρά γέννησης του παιδιού, μορφωτικό-οικονομικό επίπεδο των γονέων)
- ψυχολογικοί παράγοντες (προσωπικότητα των γονέων, συμπεριφορά των γονέων, ενδοοικογενειακές σχέσεις)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ"

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΦΟΝΙΟ
ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Συνάφεια ανάμεσα στη συμπεριφορά γονέων και στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού

Γονείς	Παιδιά
Στοργή και αυτονομία	Συναισθηματική σταθερότητα, κοινωνικότητα, φιλική διάθεση, έφεση για μάθηση, ενισχυμένο αυτοσυναίσθημα
Στοργή και έλεγχο-υπερπροστατευτικοί	Τυραννική συμπεριφορά, εγωιστική στάση, περιορισμένες κοινωνικές επαφές
Αυτονομία και εχθρότητα-αδιάφοροι	Ταύτιση με ομάδες συνομηλίκων, γι' αυτό η συμπεριφορά τους κρίνεται από το είδος αυτών
Εχθρότητα και αυστηρό έλεγχο-σκληροί, βίαιοι	Αναπτύσσουν συναισθήματα πικρίας, αποστρόφη προς τους άλλους και επιθετικότητα

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ"

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΦΟΝΙΟ
ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ιδανικοί γονείς

- έχουν στοργή
- ενθαρρύνουν την αυτονομία και την αυτάρκεια του παιδιού
- απαιτούν από το παιδί τους ώριμη συμπεριφορά

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ"

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΦΟΝΙΟ
ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΜΕΤΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Οι τεχνικές διαχείρισης της τάξης έχουν διπλό χαρακτήρα:

- προληπτικό-προαγωγικό
- παρεμβατικό

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΠΕΔΟΝΟΜΙΑ
 ΚΑΙ ΕΞΑΝΤΙΩΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Προληπτικές- Προαγωγικές Τεχνικές

- απευθύνονται στο σύνολο της τάξης
- αποσκοπούν στην **πρόληψη** της εκδήλωσης προβληματικών συμπεριφορών και καταστάσεων
- στην ενδυνάμωση των θετικών συμπεριφορών των μαθητών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΠΕΔΟΝΟΜΙΑ
 ΚΑΙ ΕΞΑΝΤΙΩΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρεμβατικές Τεχνικές

αποσκοπούν στην **αντιμετώπιση** προβληματικών καταστάσεων και συμπεριφορών που διαταράσσουν την απρόσκοπτη λειτουργία της τάξης, δημιουργούν εντάσεις και παρεμποδίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΑΝΤΙΤΕΤΡΑΠΕΔΟΝΟΜΙΑ
 ΚΑΙ ΕΞΑΝΤΙΩΣΗ
 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Οι κανόνες της τάξης

- Οι κανόνες προσδιορίζουν τον πυρήνα της επιθυμητής συμπεριφοράς και αναμένεται από όλους τους μαθητές να τους τηρήσουν.
- Όταν αρχίσουν να εξαιρούνται μαθητές από τις συνέπειες της μη συμμόρφωσης προς τους κανόνες, η τάξη θα αρχίσει να λειτουργεί με δυο μέτρα και σταθμά και οι κανόνες θα απαξιωθούν.
- Είναι απαραίτητο οι μαθητές να έχουν κατανοήσει και αποδεχτεί τη λογική που βρίσκεται πίσω από κάθε κανόνα. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από τη συζήτηση των παιδιών με το δάσκαλο.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
 ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Κριτήρια για τη δημιουργία αποτελεσματικών κανόνων

- Να είναι αποδεκτοί τόσο από το δάσκαλο όσο και από τους μαθητές, να είναι λογικοί, να αλλάζουν όταν οι συνθήκες αλλάζουν.
- Κάθε κανόνας να ξεκινά με μια λέξη που να υποδεικνύει δραστηριότητα. (**ΝΑΙ**: "Σήκωσε το χέρι ώστε να γίνεις αντιληπτός" και **ΟΧΙ**: "Οι μαθητές δεν πρέπει ποτέ να μιλούν όταν διδάσκει ο δάσκαλος").
- Να διατυπώνονται με θετικούς όρους. Είναι προτιμότερο ο κανόνας να μεταφέρει ένα μήνυμα για επιθυμητή συμπεριφορά, παρά ένα μήνυμα με αρνητική χροιά (**ΝΑΙ**: " Περπατήστε στο διάδρομο και **ΟΧΙ**: "Μην τρέχετε στο διάδρομο").

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
 ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Κριτήρια για τη δημιουργία αποτελεσματικών κανόνων

- Να αναφέρονται σε συμπεριφορές παρατηρήσιμες και μετρήσιμες ώστε να μπορεί ο δάσκαλος να τις παρακολουθεί και να καταλήγει χωρίς αμφιβολία στο αν ο συγκεκριμένος κανόνας τηρείται ή όχι.
- Ο αριθμός των κανόνων θα πρέπει να είναι μικρός και αυτοί να τοποθετούνται κατά σειρά προτεραιότητας
- Να εκτίθενται σε δημόσια θέα μέσα στην τάξη, σε περίοπτη θέση, με μεγάλα και έντονα γράμματα.
- Η τήρηση των κανόνων θα πρέπει να συνδέεται άμεσα με τις επακόλουθες συνέπειες τους, εξηγώντας λεπτομερώς τι γίνεται όταν τηρούνται ή όταν καταστρατηγούνται.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
 ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

- Η διαχείριση του χρόνου
- Η συγκρότηση του χώρου της τάξης
- Η κινητικότητα του δασκάλου
- Η παροχή αποτελεσματικών εντολών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Στρατηγικές Ενίσχυσης των Επιθυμητών Συμπεριφορών

- Η θετική ενίσχυση
- Η αρνητική ενίσχυση
- Η οικονομία των ανταλλάξιμων ενισχυτών

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Παρεμβάσεις Συμπεριφορικού-Γνωσιακού τύπου στο επίπεδο της σχολικής τάξης

- Αυτοέλεγχος/ αυτο-ρύθμιση
- Γνωσιακή αναδόμηση
- Επίλυση προβλημάτων

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΟΑΕΔ
